

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ Μ.Ε. ΠΡΟΟΔΟΣ

ΕΣΠΕΡΙΔΩΝ 104, ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΤΗΛ.: 210 9514517)

& ΑΙΓΑΙΟΥ 109, ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ (ΤΗΛ.: 210 9355996)

ΓΡΑΠΤΗ ΕΞΕΤΑΣΗ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ-ΕΚΘΕΣΗΣ

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ, ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ 22 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2015

www.proodos.gr

A. ΚΕΙΜΕΝΟ

Πώς ο άνθρωπος έχασε τον ελεύθερο χρόνο του

Ένας χαλκέντερος¹, Βρετανός ερευνητής, ο J. Gershuny, μελετά εδώ και πολύ καιρό χιλιάδες προσωπικά ημερολόγια που καταγράφουν από τη δεκαετία του '60 μέχρι σήμερα την καθημερινότητα ευρύτατου δείγματος ατόμων από ανεπτυγμένες χώρες του δυτικού κόσμου. Το πόρισμα είναι τόσο ενδιαφέρον όσο και **παράδοξο**: δεν είναι πλέον οι πλούσιοι και ισχυροί που διαθέτουν ελεύθερο χρόνο αλλά οι οικονομικά ασθενέστερες τάξεις και, φυσικά, οι άνεργοι. Μπορεί ο χρόνος να είναι ακόμη χρήμα, αλλά φαίνεται ότι στην εκκίνηση του νέου αιώνα η αντίστροφη εξίσωση δεν έχει μέλλον όχι, το χρήμα δεν είναι πια χρόνος. Ο κοινωνιολογικός κωδικός της νέας φτώχειας, που αρχίζει ήδη να **μαστιρίζει** τα δύο περίπου τρίτα του πληθυσμού στην αναπτυγμένη Δύση, είναι διεθνώς γνωστός ως «time poverty²».

Συγκεκριμένα, οι νεόπτωχοι βιώνουν μια τραγική ειρωνεία, καθώς συνειδητοποιούν ότι τα πρώτα συμπτώματα της **πενίας** τους εμφανίστηκαν μαζί με τις νέες τεχνολογίες που τους υπόσχονταν εξοικονόμηση χρόνου. Φαίνεται, όμως, πως οι τεχνολογίες παίρνουν με το ένα χέρι τον ελεύθερο χρόνο που δίνουν με το άλλο. Στο νέο παγκοσμιοποιημένο οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον η τεχνολογία διευκολύνει την «υπερκινητικότητα» και η υπερκινητικότητα **σφετερίζεται** τον ελεύθερο χρόνο. Τα κινητά, που μοιάζουν να είναι πια περισσότερα από τους μικροοργανισμούς, χτυπούν **ασταμάτητα**, αδιάκριτα και επίμονα απαγορεύοντας και τον πιο ολιγόλεπτο ρεμβασμό, **κατακερματίζοντας** τα πέντε αθώα λεπτά μιας **ανώδυνης** και χαλαρής συνομιλίας.

Το περιοδικό «Management Today» δημοσίευσε πρόσφατα αποδείξεις για του λόγου το αληθές. Μόνο ένας στους τρεις προνομιούχους της νέας οικονομικής τάξης πραγμάτων έχει χρόνο, για να ξοδέψει τα χρήματα που κερδίζει. Μόνο ένας στους δύο καταφέρνει να υποκλέψει χρόνο για τις προσωπικές του σχέσεις και σχεδόν κανένας δεν έχει χρόνο για «μυθιστορηματικούς ποταμούς» a la Balzac³ και Proust⁴. Από τα ημερολόγια του Βρετανού ερευνητή προκύπτει με σαφήνεια ότι τα παντρεμένα ζευγάρια αφιερώνουν κατά μέσο όρο μόνο μισή ώρα στη συναισθηματική «συντήρηση» της γαμήλιας μηχανής, ενώ τα τέκνα τους φαίνεται να πάσχουν από συγγενή χρονοπενία⁵, καθώς στροβιλίζονται απνευστί ανάμεσα σε σχολικές και

φροντιστηριακές αίθουσες, μεταξύ ξενόγλωσσου ινστιτούτου και ωδείου ή χοροδιδασκαλείου.

Ίσως στο άμεσο μέλλον χρειαστεί να ξαναδιεκδικήσουμε τον χαμένο ελεύθερο χρόνο που αρχίσαμε να χάνουμε, αφότου κάναμε χρήματα. Με ποιον τρόπο; Όταν διαπιστωθεί ότι οι **ευκατάστατοι** χρονοπένητες δε διαθέτουν πια αρκετό χρόνο για να καταναλώσουν αγαθά και υπηρεσίες, το πρόβλημα κατά πάσα πιθανότητα θα λυθεί έστω μόνο και μόνο για να μπορεί να ξαναδημιουργηθεί. Για τα υπόλοιπα συνιστάται απευθείας σύνδεση με τον ερευνητή J. Gershuny. Τα χιλιάδες ημερολόγια που λέγαμε γίνονται ήδη ένα βιβλίο με τίτλο «Changing Times» και θα μπορούμε να το διαβάσουμε ήδη από τον επόμενο μήνα, αν μας μένει ελεύθερος χρόνος.

Θ. Παπαγγελή, εφ. *Το Βήμα*, 21.5.2000 (διασκευή)

¹ Χαλκέντερος: ακαταπόνητος, ακούραστος στην πνευματική εργασία.

² Time poverty: ανεπάρκεια, έλλειψη χρόνου.

³ Balzac: Ονορέ ντε Μπαλζάκ Γάλλος λογοτέχνης του πρώτου μισού του 19ου αιώνα, ο οποίος περιέγραψε εξαντλητικά τη γαλλική κοινωνία της εποχής του.

⁴ Proust: Μαρσέλ Προυστ Γάλλος συγγραφέας (1871-1922), δημιουργός του μνημειώδους έργου «Αναζητώντας τον χαμένο χρόνο».

⁵ Χρονοπενία: έλλειψη χρόνου.

B. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Να συντάξετε την περίληψη του παραπάνω κειμένου (80-100 λέξεις).

Μονάδες 25

2. «...οι ευκατάστατοι χρονοπένητες δε διαθέτουν πια αρκετό χρόνο για να καταναλώσουν αγαθά και υπηρεσίες». Να αναπτύξετε το περιεχόμενο της παραπάνω φράσης σε 80-100 λέξεις.

Μονάδες 10

3. Να εντοπίσετε τον τρόπο-τρόπους ανάπτυξης της τρίτης παραγράφου του κειμένου «*Το περιοδικό...χοροδιδασκαλείου*» και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 4

4. Να επισημάνετε τέσσερις διαρθρωτικές λέξεις μέσα από το κείμενο και να αναφέρετε ποιες σχέσεις συνοχής δηλώνουν.

Μονάδες 4

5. α) Να βρείτε δύο παραδείγματα συνυποδηλωτικής χρήσης της γλώσσας μέσα από το κείμενο.

Μονάδες 2

β) Να δώσετε έναν άλλο τίτλο στο κείμενο.

Μονάδες 2

6. Να εξηγήσετε το ρόλο των εισαγωγικών στις παρακάτω φράσεις της τρίτης παραγράφου: «*Management Today*» και «*μυθιστορηματικούς ποταμούς*».

Μονάδες 4

7. α) Να γράψετε από ένα συνώνυμο για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: *παράδοξο, μαστίζει, σφετερίζεται, κατακερματίζοντας, ευκατάστατοι.*

Μονάδες 5

β) Να βρείτε ένα αντώνυμο για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: *ασθενέστερες, πενίας, ασταμάτητα, ανώδυνης.*

Μονάδες 4

Γ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

Σύμφωνα με τον αρθρογράφο τα δύο τρίτα του πληθυσμού στις ανεπτυγμένες χώρες μαστίζονται από ένα νέο είδος φτώχειας που αφορά τον ελεύθερο χρόνο. Σε ένα άρθρο να αναλύσετε τα αίτια που έχουν καταστήσει την έλλειψη χρόνου ως χαρακτηριστικό γνώρισμα της σύγχρονης κοινωνίας και να προτείνετε πιθανούς τρόπους για την αντιμετώπιση του. (450-500 λέξεις)

Μονάδες 40

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!!!

Ενδεικτικές Απαντήσεις

B.1. Θεματικό κέντρο του κειμένου αποτελεί η Τεχνολογία και συρρίκνωση του ελεύθερου χρόνου. Αναφέρεται στα πορίσματα της έρευνας του J. Gershuny σχετικά με την κατανομή του ελεύθερου χρόνου σε διάφορες πληθυσμιακές ομάδες. Σύμφωνα με τον ερευνητή διαπιστώνεται η ύπαρξη ελεύθερου χρόνου στις οικονομικά ασθενέστερες τάξεις. Στη συνέχεια θίγεται ο ρόλος της τεχνολογίας που από τη μία διευκολύνει τον άνθρωπο αλλά από την άλλη του στερεί την ελευθερία του και το χρόνο του. Τα δημοσιεύματα ενός περιοδικού έρχονται ως επισφράγισμα των διαπιστώσεων του Βρετανού ερευνητή. Συνεπώς, κρίνεται επιτακτική η ανάγκη επανάκτησης του ελεύθερου χρόνου.

B.2.

Μ' αυτή τη φράση τονίζεται η ματαιότητα της συνεχούς προσπάθειας που καταβάλλουν οι άνθρωποι σήμερα για ολοένα και περισσότερα υλικά αποκτήματα. Οι λέξεις «ευκατάστατοι» και «χρονοπένητες» προβάλλουν την αντίφαση που χαρακτηρίζει τη σύγχρονη κοινωνία, η οποία ωθεί τα άτομα σε μία ατέρμονη προσπάθεια για οικονομική ανέλιξη και καταξίωση στερώντας τους, όμως, το χρόνο για να την εξαργυρώσουν με αγαθά και υπηρεσίες. Συνεπώς, οι άνθρωποι αυτοί είναι μόνο κατ' όνομα ευκατάστατοι αφού δεν καταφέρνουν να επωφεληθούν της οικονομικής τους δύναμης. Έτσι, καταλήγουν υπόδουλοι της απληστίας τους και ταυτόχρονα ηθικά και πνευματικά φτωχοί, μη αντιλαμβανόμενοι ότι ανταλλάσσουν πολύτιμο χρόνο από τη ζωή τους για υλικά αγαθά που ούτε καν προλαβαίνουν να αποκτήσουν.

B.3.

Ο τρόπος ανάπτυξης της τρίτης παραγράφου είναι τα παραδείγματα. Αναφέρει παραδείγματα από τον τρόπο αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου από διάφορες κοινωνικές ομάδες «...τα παντρεμένα...χοροδιδασκαλείου.». Τα παραδείγματα αυτά επιβεβαιώνουν το πόρισμα του Βρετανού ερευνητή.

B.4.

Αλλά: αντίθεση-εναντίωση

Συγκεκριμένα: επεξήγηση

Όμως: αντίθεση-εναντίωση

Ενώ: αντίθεση-εναντίωση

B.5.

α) «Φαίνεται, όμως, πως οι τεχνολογίες παίρνουν με το ένα χέρι τον ελεύθερο χρόνο που δίνουν με το άλλο.»

«καθώς στροβιλίζονται απνευστί ανάμεσα σε σχολικές και φροντιστηριακές αίθουσες, μεταξύ ξενόγλωσσου ινστιτούτου και ωδείου ή χοροδιδασκαλείου.»

β) «Η χρονοπενία, μάστιγα της σύγχρονης κοινωνίας»

B.6.

Στην πρώτη περίπτωση «*Management Today*» τα εισαγωγικά χρησιμοποιούνται για να μεταφέρουν τον τίτλο του περιοδικού.

Στη δεύτερη περίπτωση «*μυθιστορηματικούς ποταμούς*» χρησιμοποιούνται για να δηλώσει ο αρθρογράφος τη μεταφορική χρήση της γλώσσας.

B.7.

α) παράδοξο: παράξενο, αλλόκοτο

μαστιρίζει: πλήττει

σφετερίζεται: οικειοποιείται

κατακερματίζοντας: διασπώντας, διασκορπίζοντας

ευκατάστατοι: εύποροι

β) ασθενέστερες: ισχυρότερες

πενίας: ευπορίας, ευημερίας

ασταμάτητα: διακεκομμένα, αποσπασματικά

ανώδυνης: επώδυνης, οδυνηρής

Γ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

α) Αίτια έλλειψης ελεύθερου χρόνου

- Οι ραγδαίοι ρυθμοί ζωής λόγω των πολλαπλών δραστηριοτήτων και υποχρεώσεων του σύγχρονου ανθρώπου.
- Ο υλικός ευδαιμονισμός, δηλαδή η ταύτιση της ευτυχίας με την απόκτηση ολοένα και περισσότερων υλικών αγαθών και ο εθισμός στον υπερκαταναλωτισμό.
- Η έλλειψη ορθής ιεράρχησης αξιών και αναγκών και κατ' επέκταση η έλλειψη σωστής οργάνωσης και προγραμματισμού.
- Ο καταϊγισμός πληροφοριών και μηνυμάτων που δέχεται ο σύγχρονος άνθρωπος και ο απαιτούμενος χρόνος για την επεξεργασία και τη σωστή αξιολόγησή τους.
- Η υπερεργασία με σκοπό την κάλυψη των καθημερινών αναγκών αλλά και την βελτίωση του βιοτικού επιπέδου.

β) Τρόποι αντιμετώπισης

- Η ορθή ιεράρχηση των ουσιαστικών και όχι των πλασματικών αναγκών, σωστή οργάνωση, προγραμματισμός και σχεδιασμός.
- Ο επαναπροσδιορισμός των αξιών και των προτύπων που καθορίζουν τη ζωή του σύγχρονου ανθρώπου. Στροφή προς την πνευματική καλλιέργεια, αποφυγή του άκρατου καταναλωτισμού και του υλισμού ως μόνα μέσα επίτευξης της ευτυχίας.
- Ανάπτυξη ποικίλων ενδιαφερόντων που συμβάλλουν στην καλλιέργεια του πνεύματος και τη διεύρυνση των οριζόντων του ατόμου.
- Προσπάθεια μείωσης των έντονων ρυθμών ζωής και επιστροφή σ' έναν πιο λιτό και ουσιαστικό τρόπο διαβίωσης.

ΠΡΟΟΔΟΣ